

Együttműködés a KÖTVIZIG kezelésében lévő vízilétesítmények halgazdálkodási hasznosítóival 2000-től napjainkig

Müller Anikó

Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság

5000 Szolnok, Boldog Sándor István krt. 4.

1. Bevezetés

2000-es évek előtt a kizárólagos vízhasznosítási főművek halászati hasznosítása a MOHOSZ, Halász Kft. és KÖTVIZIG között oszlott meg. A Vízügyi Igazgatóság a vagyonkezelésében lévő csatornába (pl.: Nk. III-2 fürtfőcsatorna, Nk. XII-1. ffc.). a Tisza-tóba is telepített saját szaporításból származó pontyot. 1990-es évektől biológiai mederfenntartás céljából, a csatornák vízszállító képességének megőrzésére amur telepítés is történt. Továbbá az Igazgatóság területi horgászjegyeket is értékesített a vagyonkezelésében lévő csatornákon.

1.1. 2000-es évek elején változott a jogszabályi módosítással a halászati jog hasznosítása

A halászatról és horgászatról szóló 1997. évi XLI. törvény 11. § (1) bekezdés szerint az államot megillető önálló halászati jog hasznosítása nyilvánosan meghirdetett pályázat alapján, haszonbérbe adás útján történt.

A Hhtv. 6. § -a szerint „a víz halászati vízterületté nyilvánítását a halászati hatóságtól kell kérni. A halászati hatóság a határozatát a vízügyi, a környezetvédelmi hatóság szakhatósági hozzájárulásával hozza meg.”

Fentiek szerint a 2000. és 2001.években az FVM megyei hivatalai a magyar államot megillető halászati jog hasznosítására pályázatokat hirdettek, a pályázati kiírás időszakában a Közép-Tisza vidéki Vízügyi Igazgatóság (akkori vízügyi hatóság) az FVM megyei hivatalainak megkeresésére vízügyi állásfoglalásokat adott előírásokkal.

Az igazgatóság 24 vízterületre vonatkozóan vízügyi állásfoglalást adott, amelyből 8 esetben (Karcag II. főcsatorna; Németéri főcsatorna; Karcag V. és Karcagi V-1 csatorna; Karcagi I-11 és Karcagi I-12 csatorna; Túrkevei belvízcsatorna /Holt-Berettyó 0+760-3+627 km szelvények között/; C-3 csatorna; Sajfoki csatorna; 28-as főcsatorna) nem támogatta - tekintettel arra, hogy a csatornában csak időszakosan van víz, vagy a nem megfelelő vízminőség miatt - a halászati hasznosítást mégis halászati vízterületté nyilvánították.

A 2001. és 2002. és 2003. években a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Vadgazdálkodási és Halászati Főosztály valamint a nyertes halgazdálkodási hasznosítók (MOHOSZ, Halász Kft., Körösi Halász Szövetkezet) között 15 évre halászati jogra vonatkozó haszonbérleti szerződések kerültek megkötésre, többségében 2001. január 01. - 2016. január 01. közötti időszakra.

A Hhtv. 26.§ (1) bekezdése alapján „A halgazdálkodási terv jóváhagyásához vízilésítmény esetén a vízügyi hatóság szakhatósági hozzájárulása szükséges”, az Igazgatóság (akkori vízügyi hatóság) vízügyi állásfoglalásában előírta, hogy a nyertes halászati hasznosítók a halgazdálkodási terv elfogadásához kötelesek beszerezni szakhatósági állásfoglalásukat.

Ez nem történt meg, így az Igazgatóság megkérte utólag a halgazdálkodási terveket a hasznosítóktól, valamint a haszonbérleti szerződéseket a megyei FVM Hivataloktól.

Ezt követően a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium iránymutatása alapján törekedni kellett, hogy a nyertes pályázóval az Igazgatóság megállapodást kössön, többek között az alábbiak megvalósulására:

- a halászati hasznosítás legyen összhangban az adott vízterület vízgazdálkodási, üzemeltetési rendeltetésével,
 - kapcsolattartásra és a kölcsönös tájékoztatás kialakítására,
 - a halászati hasznosító kárigény nélkül tűrje a vízgazdálkodási fenntartási, fejlesztési beavatkozások végzését,
 - a nyertes pályázó köteles legyen használata arányában hozzájárulni az éves rendszeres üzemelési és fenntartási költségekhez a vizek és a közcélú vízilésítmények fenntartására vonatkozó feladatokról szóló 120/1999. (VIII.6.) Korm. rendelet 3. § (4) „A fenntartó által elvégzett, de a közérdekű fenntartás körébe nem tartozó fenntartás költségeit az abban érdekelt személyek, illetve az azt igénylők az e rendeletben foglaltak szerint a fenntartó részére kötelesek megtéríteni.”
4. § (1) „A közérdek mértékét meghaladó, illetve a fenntartással összefüggő vízimunka elvégzéséhez - a külön jogszabályban meghatározott hatósági engedélyek mellett - a fenntartó hozzájárulása szükséges.”
- (2) „Az (1) bekezdésben meghatározott esetben a fenntartó és az igénylő a felmerülő munkákról és többletköltségekről, az ezzel kapcsolatos fizetési kötelezettség mértékéről, módjáról külön szerződésben állapodik meg.” pontjaival összefüggésben,
- a hasznosító tevékenysége során köteles legyen a vízminőséget megóvni.

1.2. A mezőgazdasági vízellátó rendszerek vízinövényzet szabályozása

Ismeretes, hogy a különböző növénytársulások – nád, gyékény, valamint szabadon úszó és talajban gyökerező vízinövények – túlzott elszaporodása csökkenti a csatornák vízszállítását, mivel az áramló víz sebessége lelassul, a nagy mennyiségű évente elhalt növényi maradvány miatt fokozódik a feliszapolódás, gyengül a víz oxigén ellátottsága. Mindezek a csatornák különböző funkcióit hátrányosan befolyásolják, növelve a fenntartás költségét. Ezeket a szempontokat és a korábbi gyakorlatot is figyelembe véve, a KÖTIVIZIG a halászati hasznosítókkal a tervezett megállapodásokban többek között az amur telepítését kívánta előírni fenntartás céljából, mivel a korábbi tapasztalatok alapján megállapítást nyert, hogy a csatornák vízszállító képességének megőrzése, a hínár és nád túlzott mértékű elszaporodásának megfékezésében kiváló hatású.

Az Igazgatóság 2003. évben állásfoglalást kért a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságtól, hogy az érintett vízterületeken lehet-e ezt a fenntartási célú halasítást (amur telepítés) végezni. A HNPI állásfoglalása, valamint a természetvédelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 14.§-a alapján, - „Tilos a nem őshonos halfajok természetes vagy természetközeli vizekbe telepítése, továbbá halgazdasági célú halastavakból az ilyen halfajok más élővizekbe való juttatása.”- nem volt lehetőség a korábbi gyakorlat folytatására.

A vízinövényzet szabályozására megmaradt módszerek:

- megfelelő üzemrend (kedvező vízsebesség, rendszerek átöblítése),
- kémiai és mechanikai módszer.

1.3. Megállapodások megkötése 2004.-2006. évben

A halászati hasznosítók és a VIZIG közötti tárgyalások során, - amelyen a Haltermelők Országos Szövetségének (HALTERMOSZ) képviselői is megjelentek – a közérdek mértékén túli igénybevételek elvét sikerült elfogadtatni.

Az egyeztetések eredményeképpen a Magyar Állam tulajdonában, a KÖTI-KÖVIZIG vagyonkezelésében lévő vízilétesítmények vonatkozásában a halászati hasznosítókkal (MOHOSZ, Halász Kft., Körösi-Halász Szövetkezet) a vizek és a közcélú vízilétesítmények fenntartására vonatkozó feladatokról szóló 120/1999. (VII.6.) Korm. rendelet alapján a közérdek mértékét meghaladó vízgazdálkodási feladatok és ezen többletfeladatok ellátásáért járó ellenszolgáltatásra a KÖTI-KÖVIZIG és a Hasznosító között megállapodások kerültek megkötésre. A megállapodások érvényességi ideje a halászati haszonbérleti szerződések érvényességi idejéhez igazodott és az esetek többségében 2016. január 01-én szűntek meg.

A halászati hasznosítók megállapodásban vállalt kötelezettségei az alábbiak voltak:

- fenntartási többletköltség fizetés Ft/év,
- fenntartási munka saját munkagéppel, a területi egység igazolásával (pl.: mechanikai vízínövényzet szabályozás ESSOX úszó nádvágó munkagéppel)
- halgazdálkodási terven felüli haltelepítés a területi egység igazolásával (jellemzően ponty, kisebb arányban süllő és csuka telepítése történt).

Az alábbi halászati hasznosítókkal kerültek megkötésre - kizárólagos vízhasznosítási főműveken - megállapodások:

Halász Kft. hasznosításában lévő víztestek	MOHOSZ hasznosításában lévő víztestek	Körösi Halász Szövetkezet hasznosításában lévő víztestek
Nagykunsági-főcsatorna 2+930-74+330 km szelvények között	Nkfcs. 0+000-2+930 km szelvények között	Kakat főcsatorna 0+000-11+322 km szelvények között
Nkfcs. Keleti-ág	Jfcs. 0+000-4+275 km szelvények között	Villogó főcsatorna 0+000-10+631 km szelvények között
Jászsági-főcsatorna 4+275-21+086 km sz. között		Karcagi I. csatorna
Nk. III-2. fűrtfőcsatorna		Karcag III. csatorna
Kakat főcsatorna 11+322-45+300 km sz. között		Sebeséri (Karcagi) IV. csatorna
Villogó főcsatorna 10+631-37+470 km sz. között		
Karcag II. főcsatorna		
Németéri főcsatorna		
Millér főcsatorna		
Tiszasülyi-28-as csatorna		
Sajfoki főcsatorna		
Terület összesen: 636,1 ha	Terület összesen: 11,6 ha	Terület összesen: 69,3 ha

1.4. Tapasztalatok a felek közötti együttműködésről a 2004-2015 közötti időszakban:

Mindhárom Hasznosító teljesítette a fentiekben felsorolt/ vállalt kötelezettségét, továbbá:

- Az Igazgatóság (Kezelő) a víz minőségét folyamatosan vizsgálta halastó tápvíz minősítés szempontjából és vállalta, hogy III. osztályú minősítés esetén értesíti a Hasznosítókat.
- A Hasznosítók tájékoztatták a Kezelőt az évenkénti halasításokról és lehalászásokról.

Fenti időszakban a Kezelő és a Hasznosítók között a kapcsolattartás folyamatos volt, szükség szerinti egyeztetésekkel, megvalósulhatott a kölcsönös együttműködés.

2. Átalakulás a halgazdálkodásban 2016-tól

2.1 Előzmény

A KÖTIVIZIG 2015. októberében megküldte a területileg illetékes halgazdálkodási hatóságoknak az OVF által összeállított - „A területileg illetékes vízügyi igazgatóságok, mint az állami tulajdonban lévő vizek és vízilétesítmények vagyongazdálkodójának előírásait a halgazdálkodási jog gyakorlóinak számára” – előírásait. Azonban nyilvános pályáztatásra nem került sor, mint korábban, így sem a vagyongazdálkodáshoz, sem az üzemeltetéshez kapcsolódó vízgazdálkodási szempontjait nem tudta érvényesíteni az igazgatóság.

A Hhtv. 74.§ (5) bekezdése alapján „Azon halgazdálkodási vízterület, amelyet e törvény hatályba lépése előtt – a halászatról és horgászatról szóló 1997. évi XLI. törvény szerint- a halászati hatóság halászati vízterületté nyilvánított, nyilvántartott halgazdálkodási vízterületnek minősül”. Hogy a korábbi döntés, mennyire állja meg a helyét, javasolt lett volna egy felülvizsgálat, a vízügyi igazgatóságok állásfoglalásának megkérésével.

2016. év elején a MOHOSZ kijelölés útján megkapta a legtöbb állami tulajdonú vízterület halgazdálkodási jogát.

Az igazgatóság tehát megtette az előkészületeket, de nem volt lehetősége részt venni a Hhtv. 24.§ (1) ba) pontjában leírt kijelölési folyamatban, mint a 2000-es évek elején a pályáztatási időszakban.

2.2 Információgyűjtés a változásokról, nyilvántartásba vételi határozatok beszerzése

A halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló 2013. évi CII. törvény 2016. évi módosítása ismét jelentős változásokat eredményezett 2016. január 01-től, amely érintette az állami tulajdonú Vízügyi Igazgatóságok kezelésében lévő víztereket is.

Az előző ciklus 15 évre szóló halászati jogra vonatkozó haszonbérleti szerződései többségében 2016. január 01-től lejártak. Ezzel párhuzamosan a vizek és a közcélú vízilétesítmények fenntartására vonatkozó feladatokról szóló 120/1999. (VIII.6.) Korm. rendelet alapján, a közérdek mértékét meghaladó vízgazdálkodási feladatok és ezen többletfeladatok ellátásáért járó ellenszolgáltatás meghatározására - a KÖTI-KÖVIZIG és a halászati jogot nyert hasznosítók között - a megállapodások többségében 2016. 01. 01-én szintén lejártak.

2016. év elején Igazgatóságunk a MOHOSZ honlapjáról értesült, az államot megillető halgazdálkodási jog kijelöléssel történő átengedésének, valamint alhaszonbérbe adásának részletes feltételeiről szóló 90/2015. (XII. 22.) FM rendeletben foglalt eljárás szerint a

vízterületek új haszonbérlejáról, majd alhaszonbérlejáról. Országos szinten 410 db nyilvántartott halgazdálkodási vízterület államot megillető halgazdálkodási jogát a Magyar Országos Horgász Szövetség (MOHOSZ) nyerte el, erre vonatkozóan 2016. január 20-án haszonbérleti szerződést kötött 15 éves időtartamra a Földművelésügyi Minisztériummal. A Hhtv. 22.§ (1) e) alapján a MOHOSZ alhaszonbérleti szerződések megkötésével 15 éves időszakra átadta a halgazdálkodási jogot az alhaszonbérlelőknek.

A nyertes alhaszonbérlelők a MOHOSZ tagszervezetei és tagszervezeteinek egyesületei.

A korábbi gyakorlatnak megfelelően a KÖTIVIZIG, mint a vízilétesítmények és vizek vagyongazdálkodója szükségesnek tartotta, az új halgazdálkodási hasznosítókkal a kapcsolat felvételt, valamint új megállapodások megkötését.

- ennek első lépéseként az Igazgatóság megkérte a MOHOSZ-tól, majd az illetékes Kormányhivataloktól (halgazdálkodási hatóság) az alhaszonbérleti szerződéseket, azonban az adatvédelemre hivatkozva nem állt módjukban a kérést teljesíteni.
- Ezt követően az illetékes Kormányhivatalok (Jász-Nagykun-Szolnok, Csongrád, Békés, Bács-Kiskun megye) a megkeresésünkre hatósági nyilvántartásba vételi határozatokat bocsátottak rendelkezésünkre, a megjelölt vízhasznosítási főművekre, kettős hasznosítású csatornákra, folyókra (Tisza, Zagyva) és holtágakra is.

A hatósági nyilvántartásba vételi határozatokat – amelyek hivatalos dokumentumok az aktuális halgazdálkodási hasznosítókról/halgazdálkodási vízterületekről - 2018. év végéig az illetékes Kormányhivatalok megkeresésével külön-külön szerezte be az Igazgatóság.

2019. évtől – megkeresésünkre - az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény rendelkezése alapján az illetékes hatóság, mint ügyfélnek, meg fogja küldeni az általuk újonnan kiadásra kerülő határozatokat.

2.3 Halgazdálkodási tervek

2016. évben hatályos a megyei kormányhivatalok mezőgazdasági feladatainak meghatározásáról szóló 68/2015. (III.30.) Korm. rendelet 54.§ (1) alapján „A Kormány a halgazdálkodási terv jóváhagyására, a jóváhagyott halgazdálkodási terv módosításának jóváhagyására, valamint a halgazdálkodási terv hivatalból történő módosítására irányuló elsőfokú eljárásban a területi vízvédelmi hatóságot, vízilétesítmény esetén a területi vízügyi hatóságot szakhatóságként jelöli ki.”

Fentiek alapján Igazgatóságunknak nem állt módjában a halgazdálkodási tervek véleményezése, hiszen a területi vízügyi hatóság a megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság.

- Azonban a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény 3. §-a, nemzeti vagyonról alkotott 2011. évi CXCVI. törvény 4. § (1) bekezdés d) pontja és a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról szóló 72/1996. (V.22.) Korm. rendelet 1.§ (4) bekezdése alapján és a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. tv. 26.§ (1) bekezdés c) pontjára figyelemmel a Jász-Nagykun-Szolnok, Csongrád, Békés, Bács-Kiskun Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság (vízügyi/vízvédelmi hatóság) megkérte belföldi jogsegélyként, a KÖTIVIZIG vagyongazdálkodási terveire vonatkozó szakhatósági állásfoglalásuk kialakításához.

A halgazdálkodási tervekhez kiadott vagyongazdálkodási hozzájárulások (2016.-2018.) többek között az alábbiakat tartalmazták:

- adott esetben, felhívtuk a figyelmet az eltérésre ami halgazdálkodási vízterület nagyságában mutatkozott meg,
- a töltéshasználati engedély beépítését javasoltuk a területi jegybe,
- felhívtuk a figyelmet, hogy az okozott károkat a hasznosítónak kell helyreállítania, a fenntartással és üzemeltetéssel kapcsolatos vízügyi tevékenység nem akadályozható, a haltelepítés és az esetleges halászat előtt a vagyongazdálkodást értesíteni kell és a víztestet érintő horgászathoz köthető szervesanyag-terhelés, nem ronthatja a vízminőséget,
- azokon a belvízcsatornákon, ahol a halélettani szempontból szükséges vízmennyiség és minőség az év nagy részében nem fordul elő, a hasznosító saját kockázatra végezhet haltelepítést,
- szükséges betartani, hogy a műtárgyak fel/alvívén meghatározott terület, halgazdálkodási hasznosítás elől elzárt terület,
- az eredményes együttműködés érdekében javasoltuk az igazgatóság és a halgazdálkodási hasznosító közötti kölcsönös adatszolgáltatás kialakítását és megállapodás megkötését.

Napjainkban a Korm. rendelet már nem rendelkezik arról, hogy a halgazdálkodási terv jóváhagyásakor a vízügyi hatóság/szerv megkeresésre kerüljön.

3. Megtett lépések a kölcsönös együttműködés kialakítására 2016-tól

3.1 Megállapodások az Igazgatóság és a halgazdálkodási hasznosítók között

3.1.1 Előzmények

A halgazdálkodás kereteit rögzítő – országos szintű – megállapodás kidolgozása érdekében tervezték a BM-OVF-MOHOSZ közreműködésével munkacsoport felállítását.

2017. júniusában az Országos Vízügyi Főigazgatóság készített egy kétoldalú (OVF – MOHOSZ) megállapodás tervezetet, melyet megküldött a VIZIG-eknek véleményezésre, majd 2017. novemberében tájékoztatásul megküldte a javaslatokkal ellátott változatot.

Az OVF és a MOHOSZ közötti együttműködési megállapodás véglegesítése még folyamatban van.

3.1.2 Helyi szintű együttműködési megállapodások

Fentiekkel párhuzamosan, a korábbi évek gyakorlatát követve a KÖTIVIZIG, mint vízilétesítmények és vizek vagyongazdálkodója szükségesnek tartotta, az új halgazdálkodási hasznosítókkal az együttműködés új alapokra helyezését.

Ennek érdekében az Igazgatóság előkészítette a 2016. évi jogszabályi változások figyelembevételével a helyi szintű részletes együttműködési megállapodás tervezeteket (vízhasznosítási főművekre, kettős működésű/belvízcsatornákra, folyókra, holtágakra).

A megállapodás tervezet kitért a rongálások, károkozások rendezésére; a halgazdálkodási hasznosítás elől elzárt területekre; az esetlegesen keletkező hulladékok kezelésére; horgászhelyekre; vízminőségi szempontokra; a halállomány kialakítására és ezzel összefüggő haltelepítésekre, esetleges halászati tevékenységekre.

Együttműködés új alapokra helyezése érdekében, az Igazgatóság 2019. év elején átdolgozta a korábban összeállított változatot és egy általános szempontokat szem előtt tartó keret megállapodás született, amely egyeztetést követően aláírásra került a MOHOSZ Jász-Nagykun-Szolnok megyei tagszervezetével (Közép-Tisza-vidéki HESZ), így tovább javulhat a már kialakult kölcsönös kooperáció és információcsere.

„A megállapodás célja - a vonatkozó jogszabályok, különösen Vgtv. továbbá Hhtv. rendelkezéseinek betartásával - az állami vagyon hatékony működtetése és védelme a különböző vízgazdálkodási és halgazdálkodási szempontok érvényre juttatásának biztosítása, a Felek közötti hosszú távú, eredményes együttműködés kialakítása.”

Ez a keret megállapodás, az aláírás napjától a halgazdálkodási jogosultság bármely okból történő megszűnésének időpontjáig, legfeljebb 2030. december 31-ig határozza meg az együttműködés alapvető feladatait.

Közép-Tisza-vidéki HESZ hasznosításában lévő víztestek	Haszonbérlő/ Haszonbérlet kezdete	Alhaszonbérleti szerződés/ Együttműködési megállapodás időtartama
Nagykunsági-főcsatorna 2+955-74+360 szelvények között	MOHOSZ 2016.10.01.	2016.10.01.- 2030.12.31 2019.04.01.-2030.12.31.
Nkfcs. Keleti-ág 0+000-17+988 sz.k.	MOHOSZ 2016.01.01.	2016.04.08.-2030.12.31. 2019.04.01.-2030.12.31.
Német-ér 0+000-12+554sz. k	MOHOSZ 2016.01.01.	2016.02.01.-2030.12.31. 2019.04.01.-2030.12.31.
Karcag II. fcs. 0+000-14+400 sz.k.	MOHOSZ 2016.01.01.	2016.02.01.-2030.12.31. 2019.04.01.-2030.12.31.
Sajfoki-csatorna 0+000-32+905 sz.k.	MOHOSZ 2016.01.01.	2016.02.01.-2030.12.31. 2019.04.01.-2030.12.31.
C/3 csatorna 0+000-1+700 sz.k.	MOHOSZ 2016.01.01.	2016.02.01.-2030.12.31. 2019.04.01.-2030.12.31.
Karcagi I-11 és Karcagi I-12 csatorna 0+000-9+465; 0+000-4+510 sz.k.	MOHOSZ 2016.01.01.	2016.02.01.-2030.12.31. 2019.04.01.-2030.12.31.
Karcagi V. és Karcagi V-I. csatorna 0+000-7+584; 0+000-3+080 sz.k.	MOHOSZ 2016.01.01.	2016.02.01.-2030.12.31. 2019.04.01.-2030.12.31.
Tisza folyó 266,5-403,2 fkm (Jász-Nagykun-Szolnok megyei szakasz)	MOHOSZ 2016.01.01.	2016.02.01.-2030.12.31. 2019.04.01.-2030.12.31.
Tisza folyó 258-266,5 fkm (Bács-Kiskun megyei szakasz)	MOHOSZ 2016. 03.01.	2016.06.20.-2030.12.31. 2019.04.01.-2030.12.31.
Csatlói Holtág (mentetlen oldali holtág)	MOHOSZ 2016.01.01.	2016.02.01.-2030.12.31. 2019.04.01.-2030.12.31.
Gói-tói Holtág (mentetlen oldali holtág)	MOHOSZ 2016.01.01.	2016.02.01.-2030.12.31. 2019.04.01.-2030.12.31.
Szórói Holtág (mentetlen oldali holtág)	MOHOSZ 2016.01.01.	2016.02.01.-2030.12.31. 2019.04.01.-2030.12.31.
Kovácsi Holtág (mentetlen oldali holtág)	MOHOSZ 2016.01.01.	2016.02.01.-2030.12.31. 2019.04.01.-2030.12.31.

Szeretnénk a többi hasznosítóval (tagszervezetekkel, tagszervezetek egyesületeivel) is megkötni az együttműködési megállapodásokat, folytatni a megkezdett munkát a konstruktív együttműködés kialakítása érdekében.

3.2 Horgász versenypályák

3.2.1 Telekhalmi horgász versenypálya

A KÖTIVIZIG és a Közép-Tisza-vidéki Horgászegyesületek Szövetsége 2017. július 1. - 2030. december 31. közötti időszakra bérleti szerződést kötött a Nagykunsági-főcsatorna bp. 19+260-20+220 fkm szelvényeivel határolt részre (Telekhalmi horgász versenypálya üzemeltetése céljából).

Út megerősítés a Nagykunsági-főcsatorna töltésén a Telekhalmi horgász versenypályán

2018. évben a Közép-Tisza-Vidéki Horgász Egyesületek Szövetsége, mint a Nagykunsági-főcsatorna 2+955-74+360 szelvények közötti szakaszának (víztérkód:16-194-1-1) halgazdálkodási hasznosítója megkereste Igazgatóságunkat, hogy a főcsatorna bp. 19+260 – 20+220 tkm szelvények közötti szakaszán található Telekhalmi horgász versenypályaként kezelt terület töltéskoronáját 700 m hosszúságban zúzott kő anyagú burkolattal lássák el.

A Nagykunsági-főcsatorna bp. 19+248 tkm szelvényétől (11. sz. híd) - 700 fm hosszban - a bp. 19+948 tkm szelvényig 3,5 m szélességben tömörített föld és 10 cm vastagságban zúzott kő került bedolgozásra, kétoldali 50 cm szélességű padkázással. A zúzott kő alá geotextil került elhelyezésre.

A fejlesztés célja az volt, hogy a töltés tetején található út megerősítésével, a horgászversenyek zavartalanabb lebonyolítása lehetővé váljon.

3.2.2 Alcsi-Holt-Tisza horgász versenypálya

A KÖTIVIZIG és a TISZA Horgászegyesület (érintett halgazdálkodási hasznosító) 2017. június 15. – 2030. december 31. közötti időszakra bérleti szerződést kötött az Alcsi-Holt-Tisza jp. 8+470-9+654 fkm szelvényeivel határolt horgász versenypálya üzemeltetése céljából.

3.3 Üzemrend változtatás

Téli vízszint emelés a Nagykunsági és Jászsági-főcsatornán

2016. évben a Közép-Tisza-vidéki Horgász Egyesületek Szövetség kérelmére, az Igazgatóság a Jászsági-főcsatornán és a Nagykunsági-főcsatorna I. bögéjében a mezőgazdasági vízszolgáltatási igény befejezését követően (november 11. – március 14. között) próbaüzem keretében, az üzemeltetési szabályzat szerinti téli vízszinttől 50 cm-rel magasabb vízszintet állított elő, a halállomány biztonságos áttelelése érdekében.

- Jászsági-főcsatorna megemelt téli vízszintje: 86,30 mBf.
- Nagykunsági-főcsatorna I. böge megemelt téli vízszintje: 85,50 mBf.

2017. évben a Közép-Tisza-vidéki Horgász Egyesületek Szövetségével történt egyeztetés és kérelem alapján a Vízügyi Igazgatóság:

- a Nagykunsági-főcsatorna I. bögéjében - 2017. november 11-től – megemelte a téli vízszintet (85,00 mBf. → 85,50 mBf.),
- a Nagykunsági-főcsatorna II.-III.-IV. bögéjében 2017. december 04-től emelte meg a téli vízszintet (84,00 mBf. → 84,50 mBf.).

2018. évben a Közép-Tisza-vidéki Horgász Egyesületek Szövetségével történt egyeztetés alapján a Vízügyi Igazgatóság 2018. november 11. és március 14-e közötti időszakra, megemelte a téli vízszintet:

- a Jászsági-főcsatornán (85,80-86,00 → 87,00 mBf.),
- a Nagykunsági-főcsatorna I. bögéjében (85,00 mBf. → 85,50 mBf.),
- a Nagykunsági-főcsatorna II.-III.-IV. bögéjében (84,00 mBf. → 84,50 mBf.).

A kísérleti üzem során a vízgazdálkodási szempontok nem sérülhettek. Amennyiben a várható hidrometeorológiai helyzet indokolná, előürítést kell végezni és az üzemeltetési szabályzat szerint engedélyezett téli vízszintet kell előállítani/tartani.

Az említettek Távmondat formájában – az OMIT hozzájárulásával – került engedélyezésre.

A magasabb téli vízszintek jól szolgálták a halgazdálkodási érdekek érvényesülését, a halak áttelelését, a halállomány védelmét.

3.4 A mezőgazdasági vízszétosztó főcsatornákra beépített stégek helyzete:

A 2016/2017. évben megtörtént a Nagykunsági-főcsatorna és a Jászsági-főcsatorna mentén az illegálisan – jellemzően horgászati céllal - létrehozott stégek eltávolítása.

- A vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó általános szabályokról 147/2010. (IV.29.) Korm. rendelet 66 §.(4). bekezdés i) pontja alapján "Nem telepíthető víziállás vízszétosztó rendszer létesítményein."
- Az említett kormányrendelet a 66 §.(5) bekezdése alapján: "A vízügyi hatóság a kezelő megkeresésére a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról szóló kormányrendelet alapján a kezelői hozzájárulás nélkül vagy e rendeltnek nem megfelelő módon létesített víziállások eltávolítására kötelezi az azt létesítőt."
- Fentiek alapján a felmérést követően, megkérve a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságtól a víziállások elbontásának engedélyeit, a Jászsági-főcsatornán 4 db, a Nagykunsági-főcsatornán 88 db víziállás került megszüntetésre.

A jó együttműködést támasztja alá, hogy 2019. tavaszán a Közép-Tisza-vidéki HESZ tájékoztatást adott ki fentiek nyomtatékosítására, továbbá felhívta a horgászok figyelmét, hogy a csatorna partjának vagy töltésének megbontása, vagy építési törmelékkel való feltöltése büntetést von maga után.

3.5 Koncentrált horgászhelyek kialakítása a Nagykunsági-főcsatornán

2018. évben a Közép-Tisza-Vidéki HESZ, mint a Nkfcs. 2+955-74+360 szelvények közötti szakaszának (víztérkód:16-194-1-1) és a Nkfcs. Keleti-ágának (víztérkód: 16-310-1-1) halgazdálkodási hasznosítója megkereste Igazgatóságunkat, hogy az említett vízterületeken horgászhelyek kialakítását szeretné.

Ennek kapcsán 2018. február 20. és 22-én helyszíni bejárásra került sor (a Kiskörei, Karcagi, Mezőtúri Szakasz mérnökség bevonásával), ahol 10 db területet jelöltek meg a felek. Végül is a kijelölt helyek közül, a Kiskörei Szakasz mérnökség területén alakítottak ki horgászhelyeket: a Nagykunsági-főcsatornán a 4. sz. híd alatt, a Nagykunsági árvízszint csökkentő tározóval közös, aszfaltozott töltés szakasz közelében

1. jp. 3+030-3+080 tkm között
2. jp. 3+600-3+650 tkm között
3. jp. 4+400-4+500 tkm között
4. jp. 4+650-4+750 tkm között
5. jp. 4+800-4+850 tkm között.

A horgászhelyek kialakítása során keletkező növényi részek elégetéséhez a halgazdálkodási hasznosító beszerezte a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság Karcagi Katasztrófavédelmi Kirendeltségétől az engedélyt. Az égetés 2018. július 12-én megtörtént.

A HESZ képviselőjének tapasztalata, hogy a területi jeggyel rendelkezők kevéssé használták a megtisztított, összefüggő horgászhelyeket, - a széleskörű tájékoztatás ellenére - inkább ragaszkodtak a saját, egyéni helyeikhez, pedig jó gyakorlat lenne ebbe az irányba haladni.

3.6. Kutatás, fejlesztés

3.6.1 Az Alcsi-Holt-Tisza vízpótló útvonalának törpeharcsa terheltségének vizsgálata

2016. évben a Közép-Tisza-vidéki HESZ felkérésére az Igazgatóság Regionális Laboratóriuma az Alcsi-Holt-Tisza vízpótló útvonalának (alacsony tiszai vízállás esetén: Nagykunsági-főcsatorna – Nk.-X-2. fűrtfőcsatorna – Kiskengyeli és Kengyeli belvízcsatorna) törpeharcsa terheltségének ellenőrzésére, három ütemben kutatási célú halászatot végzett.

- 3 mintavételi időpontban (2016. március 24., 2016. június 02., 2016. július 13.), 3 helyszínen:
- Nagykunsági-főcsatorna 31. sz. alvízszint szabályozós bögéző műtárgy és 34. sz. alvízszint szabályozós műtárgy között,
 - Nkfcs. 31. sz. alvízszint szabályozós bögéző műtárgy és 34. sz. alvízszint szabályozós műtárgy között,
 - Nk.-X-2. ffc. torkolati szelvényétől -1+110 tkm között végezték a halászati felmérést.

Összességében megállapításra került, hogy az Alcsi Holt-Tisza vízpótló rendszere 2016. tavaszán-nyarán sokkal kisebb törpeharcsa biomassza állománnyal terhelte, mint a befogadó Alcsi Holt-Tisza. A holtág sajnos rendelkezik olyan mennyiségű saját törpeharcsa állománnyal, amely külső utánpótlás nélkül is biztosítja a rendkívül agresszív, invazív halfaj biomasszájának, tömegességének fennmaradását a vízterben.

Nagykunsági-főcsatornához, illetve a vízpótló rendszer további víztesteihez képest a befogadó holtág nagyságrendileg terheltebb törpeharcsával.

A halgazdálkodás és a halvédelem egyes szabályainak megállapításáról szóló 133/2013. (XII. 29.) VM rendelet 37. § (8) pontja alapján egyszerűsített jelentés került elküldésre a Közép-Tisza-vidéki HESZ részére, mint a Nkfcs. Nyugati-ág (víztérkód: 16-194-1-1) halgazdálkodási hasznosítójának, továbbá értesítésre került a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Kormányhivatal, mint halgazdálkodási hatóság, valamint a Tisza HE, mint az Alcsi Holt-Tisza halgazdálkodási hasznosítója és „Az Alcsi Holt-Tiszáért Közalapítvány”.

3.6.2 Nkfcs. 0+000 – 2+955 szelvények közötti szakaszának halfauna vizsgálata

2016. augusztus 18-án a Tisza-tavi Horgászegyesületek Szövetsége - mint a Nkfcs. 0+000-2+955 szelvények közötti halgazdálkodási hasznosítója - felkérésére, a Debreceni Egyetem Hidrobiológiai Tanszéke felmérte a Nkfcs. beeresztő műtárgyától 300 m hosszban a halfauna állapotát. A kutatási célú halászati felmérés eredménye, hogy az elsősorban mezőgazdasági vízszolgáltatást szolgáló mesterségesen létesített csatorna ökológiailag fontos halélőhely (16 halfajból 12 őshonos volt, adventív eredetűek elvétele fordultak elő; 1020 egyedből 990 őshonos).

3.6.3 Halívóhelyek kialakítása az Nkfcs.-n

A Közép-Tisza-vidéki HESZ megkeresésére 2016. évben a Nkfcs. bp. 28+400 – 28+450 tkm és a 35+250 – 35+200 tkm közötti szakaszain mesterséges halívóhelyek kerültek kialakításra, a főcsatorna fitofil (növényekre ivó) halállományának természetes úton történő szaporodására.

Először mindkét kijelölt terület cserjézése és gaztalanítása, nádkaszálása történt meg, majd a padkán lévő földmennyiség kotrógéppel való eltávolítását is elvégezték, amely $2 \times 300 \text{m}^2$ -es területet érintett, 120m^3 földmennyiség mellett. A kialakítás után előntésre került a terület és a frissen felnövő makrovegetáción már néhány héten belül halívásokat sikerült megfigyelni. Elsősorban a fitofil keszegfélék jelenlétét és ívását regisztrálta a KÖTIVIZIG Regionális Laborjának halbiológusa. Június végén a Regionális Labor egy tájékoztató halászati felmérést végzett egyértelműen bebizonyosodott, hogy a kialakított ívó területeken jóval tömegesebben lehetett ivadékot kimutatni, mint a csatorna egyéb szakaszain.

A halak szaporodását elősegítő helyek karbantartását évente 1x a Karcagi Szakasz mérnökség végzi el.

3.6.4 Nkfcs. halfaunája és halközösség alapú ökológiai állapotértékelése

2018. áprilisában a Debreceni Egyetem Hidrobiológiai Tanszéke a Nkfcs. teljes hosszán 8 mintavételi helyszínen (500 m hosszú szakaszokon) kutatási célú halászatot végzett. A halfauna változás kimutatásához eredményeiket 2014. 2016. évben végzett vizsgálat eredményeivel is összevetették. Megállapítást nyert, hogy a főcsatorna igen értékes halfaunával rendelkezik, fontos lenne alakulásának megfigyelése, valamint az adventív eredetű fajok terjedésének megismerése is (3171 egyedszám mellett 22 halfajból 13 őshonos és 9 idegenhonos hal került elő).

3.6.5 Jászsági-és Nagykunsági-főcsatorna halfaunisztikai felmérése

2019. március 01-én a Jászsági-főcsatornán téli vízszintnél 5 mintavételi ponton (500 m hosszú szakaszokon) végzett kutatási célú halászatot (14 halfajból 9 őshonos volt, 5 adventív eredetű, egyedszám összesen: 247) a KÖTIVIZIG Regionális Laboratóriuma. (Korábbi halászati felmérés 2008. évben volt)

A felmérés bár a megemelt téli vízszint mellett történt, ennek ellenére látható volt az ívásra alkalmas gyökérszövet, a csatorna partjának teljes hosszában.

2019. április 03-án a Nkfcs. 2+600-17+900 km közötti szakaszán 5 mintavételi ponton (500 m hosszú szakaszon) vizsgálta a halfaunát a Regionális Laboratórium, a Közép-Tisza-vidéki HESZ felkérésére. A vizsgálat célja az emelt téli üzenvízszint hatásának vizsgálata az itt élő halakra. (Korábbi halászati felmérések 2010., 2014., 2017. évben történtek)

A mérés - a nyári vízszint beállításakor – során 18 halfaj 891 egyede (12 őshonos, 6 idegenhonos) került elő.

A tervek szerint sor kerül július-augusztusban egy 2. felmérésre és késő ősszel egy 3. felmérésre is.

A jelentés szerint a halállomány egy része még vermelt, mégis igen faj gazdag víztestről van szó. Az emelt téli vízszint pozitív hatása lehet, hogy a halállomány nem koncentráldott kisebb területre.

3.7 Kölcsönös tájékoztatás, információcsere

3.7.1 Az érintett halgazdálkodási hasznosítók tájékoztatása a „Jászsági vízgazdálkodási rendszer rekonstrukciója I. ütem”-ről

2019. februárjában az Igazgatóság tájékoztatást tartott a Jászsági-főcsatorna halgazdálkodási hasznosítóinak (Tisza-tavi HESZ, Tisza HE) a KEHOP-1.3.0-15-2015-00008 azonosító jelű Jászsági projektről, amelynek célja: a vízgazdálkodás helyzetének javítása, vízvisszatartással a vízhiányos időszakokban jelentkező térségi vízigények kielégítésének elősegítése, a vízkészletek hasznosíthatóságának növelése.

Bemutatásra kerültek a tervezett fejlesztésekkel elérhető eredmények és a tervezett beavatkozások (töltés magassági hiány megszüntetése, töltésállékonyság helyreállítása, burkolatépítés a töltéskoronán, hidromechanikai mederkotrás, mederprofil stabilizálás, mőtárgyak fejlesztése és rekonstrukciója, uszadék kiszedő hely kiépítése, eszközbeszerzés – fenntartó gép, távjelző rendszer kialakítása, tároló épület építése).

Az egyeztetés eredményeképpen a halgazdálkodási hasznosítók tájékoztatták az érintetteket a honlapjukon, hogy a futó projekt miatt a munkaterület lezárásra kerül, horgászásra nem lesz lehetőség az érintett szakaszon és hogy a korábbi években megvalósított megemelt téli vízszint/sem az üzemszerű téli vízszint nem lesz tartható. Ugyanakkor azt is kiemelték, hogy a fejlesztéssel nemcsak a vízgazdálkodás, hanem a halgazdálkodás feltételei is javulnak majd.

A tapasztalatok alapján, a további projektek kapcsán hasonló tájékoztatás - az érintett halgazdálkodási hasznosítók részére - szükségszerű.

3.7.2 Haltelepítések

A KÖTIVIZIG-vel megállapodást kötött Közép-Tisza-vidéki HESZ-től rendszeresen megkapjuk az adatlapokat. A többi hasznosítótól majd az együttműködési megállapodás megkötését követően várható el ez a jó gyakorlat. A halgazdálkodási tervekben és a telepítési adatokból kiderül, hogy alapvetően ponty és süllő telepítés a jellemző, amely összhangban van a hazai horgásztársadalom igényeivel.

3.7.3 Horgászversenyek

A Közép-Tisza-vidéki HESZ tájékoztatta az Igazgatóságot a 2019. évi országos és megyei versenyekről is a Nagykunsági-főcsatornán és az Alcsi-Holt-Tiszán.

4. Összegzés

4.1 Elért eredmények a Tisza-tavon, Tisza folyón

A dolgozatban elsősorban a vízilétesítmények (csatornák) halgazdálkodási kérdéseivel foglalkoztunk, de szükséges legalább felsorolni a Tisza-tavon és Tisza folyón elért legfontosabb eredményeket is:

- 2008. évben Rákóczi falva és Rákócziújfalú települések közigazgatási területén a Tisza bp. árvízvédelmi fővédvonalát érintő megvalósult Bivalytói töltés áthelyezés során közel ~600 ha hullámtéri terület jött létre, ezzel együtt új vizes élőhelyek, hal ívőhelyek alakultak ki.
- 2010-ben együttműködési megállapodást írt alá a KÖTIVIZIG és a Tisza-tavi Sporthorgász Közhasznú Nonprofit Kft. (a Tisza-tó halgazdálkodási hasznosítója).
- Uniós támogatásból a Komplex Tisza-tó projekt keretén belül, üzembe helyezésre került 2014. októberében Közép-Európa legnagyobb ökológiai folyosója. A Kiskörei Hallépcső feladata az átjárás biztosítása a halak számára a duzzasztómű két oldala, azaz a felvíz és alvíz között. A 2018. évi monitoring alapján megállapítást nyert, hogy a hallépcső kiválóan működik és elmondható, hogy a Tisza halai már konkrét élőhelyként használják a létesítményt. A felmérés során 31 faj több mint 7000 egyede került elő.
- 2019. évben a Tisza-tó Tiszafüred Örvényi-morotva élőhely fenntartó kotrása történt, amely február 28-án befejeződött. A munkálatok a KÖTIVIZIG, a halgazdálkodási hasznosító és a HNPI képviselőinek bevonásával történt. A közel 10 ha-os Örvényi-morotván egy hidromechanizációs lepelkotrás történt az iszap eltávolítására, majd a kemény altalajon halágy létrehozása. Az előbbi a növekvő sulyommező visszaszorítását szolgálja majd, az utóbbi a halak biztonságos áttelelését.
- Folyamatban van a Magyar Országos Horgász Szövetség kezdeményezésére a „Dobapusztai hal ívőhely és ivadékbölcső kialakítása a Tisza hullámterében” című projekt, halágy kialakítással, töltés és műtárgy építéssel.
- Gyakorlat, hogy a KÖTIVIZIG Regionális Laboratóriuma a halgazdálkodási hasznosító megkeresésére a Tisza hullámterén halmentést végez.

4.2 A MOHOSZ kapcsolat építése

2016. évet követően a MOHOSZ folyamatosan építi ki az együttműködést az érintett felekkel: A 2017. márciusában Magyar Országos Horgász Szövetség (MOHOSZ) és a Magyar Akvakultúra és Halászati Szakmaközi Szervezet (MA-HAL) stratégiai együttműködési megállapodást írt alá.

2018. májusában a MA-HAL és a Nemzeti Agrárkutató és Innovációs Központ-Halászati Kutató Intézet (NAIK-HAKI) együttműködési megállapodást írt alá.

2019. májusában pedig a MOHOSZ és a NAIK-HAKI közötti együttműködési megállapodása került aláírásra.

Az említett megállapodások többek között, azért születtek, hogy szabályozott keretek között elindulhasson:

- a vízi biológiai sokféleség és a vízi ökoszisztémák védelme és helyreállítása,
- a nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek rehabilitációja, beleértve a természetes szaporodás elősegítését, az ívási helyek fejlesztésével; az invazív, idegenhonos halfajok (pl.: törpeharcsa) visszaszorítását; a meder és a part állapotának, a víz minőségének javítását pályázati források igénybevételével.

Ennek folytatásaként - reményeink szerint - a közeljövőben a MOHOSZ-OVF együttműködési megállapodás megkötése is várható.

4.3 További feladatok a vízilétesítmények többcélú hasznosításában vízgazdálkodási és halgazdálkodási szempontok figyelembevételével

2016. év előtt megkötött megállapodások kölcsönös betartásával, konstruktív partnerség alakult ki az Igazgatóság az akkori halászati hasznosítók között a csatornákra vonatkozóan.

A halgazdálkodási területek vagyongazdálkodójaként a Vízügyi Igazgatóság, mint az érintett vízterületek vízkárelhárítási alapfeladatainak ellátásáért, illetve az érintett vízgazdálkodási létesítmények működtetéséért felelős szervként támogatja a Hhtv. 19/B szerinti fenti fejlesztéseket, hiszen azok a vízügyi igazgatóság érdekeit is szolgálják, a jó kémiai (vízminőségi) állapot elérésével és fenntartásával, valamint a jó ökológiai potenciál létrehozásával.

Az érintett vízilétesítmények alapvető vízgazdálkodási rendeltetése: a vízátvétel más rendszerbe, mezőgazdasági vízszolgáltatás, vízfrissítés, belvíz befogadás, ár-és belvíz átvezetés, vízvisszatartás, tározás.

Ezekon a műveken a halgazdálkodási hasznosítás járulékos tevékenységként folytatható, mely a művek vízjogi üzemeltetési engedélyében és szabályzatában meghatározott rendeltetését, funkcióit, illetőleg a Kezelő üzemeltetési, fenntartási, jogszabályból eredő közérdekű feladatait nem akadályozhatja.

Reményeink szerint a halgazdálkodási hasznosítók és az Igazgatóság között fokozatosan kialakul az új alapokra helyezett, mindkét fél számára eredményes együttműködés, a vízgazdálkodási és halgazdálkodási szempontok összehangolásával.

A megkezdett munka folytatásával, újabb együttműködési megállapodások megkötésével (Tisza HE, Tisza-tavi HESZ, Körösvidéki HESZ...) tovább javítható a kölcsönös információcsere, a tájékoztatás, valamint a vélemények, nézőpontok közelítése a szervezetek között.

Szolnok, 2019. június 27.

Köszönet nyilvánítás:

KÖTIVIZIG Virágné Kőházi-Kiss Edit (lektorálta)
Regionális Laboratórium – Kovács Pál
Vízrendezési és Öntözési Osztály
Igazgatási és Jogi Osztály
Árvízvédelmi, Folyógazdálkodási Osztály
Szakasz mérnökségek

Debreceni Egyetem Hidrobiológiai Tanszék

Közép-Tisza-vidéki Horgász Egyesületek Szövetsége támogató munkájáért.